

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
Α΄, Β΄, Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Σωφρόνης Χατζησαββίδης,
Καθηγητής του Αριστοτελείου Πανε-
πιστημίου Θεσσαλονίκης

Αθανασία Χατζησαββίδου,
Γλωσσολόγος

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αγγελική Σακελλαρίου, Ερευνήτρια
Γ' βαθμίδας του Κέντρου Ελληνικής
Γλώσσας

Θεόδωρος Νημάς, Σχολικός Σύμ-
βουλος Β/θμιας Εκπαίδευσης

Ιωάννης Μπασλής, Φιλολόγος, Εκ-
παιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αλέξανδρος Νικολαΐδης,
Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας
Εκπαίδευσης

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ
ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ**

Χριστίνα Αργυροπούλου,
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστι-
τούτου

Ναπολέων Μήτσης, Πρόεδρος του
Τμήματος Β/θμιας Εκπαίδευσης του
Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Φώτιος Καβουκόπουλος,
Φιλόλογος, Εκπαιδευτικός Β/θμιας
Εκπαίδευσης

**ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ
ΕΡΓΑΣΙΕΣ**

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ / Ενέργεια

2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων

2.2.1.α:

«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Βλάχος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.

Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή

υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

Γεώργιος Κ. Παληός
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

Αναπληρωτές Επιστημονικοί Υ-
πεύθυνοι Έργου
Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγι-
κού Ινστιτούτου

Γεώργιος Χαρ. Πολύζος
Πάρεδρος Ε.Θ. του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75%
από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Τα-
μείο και 25% από εθνικούς πό-
ρους.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**
**Ομάδα εργασίας για το Ινστιτούτου
Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

Προσαρμογή:
Ζαχαρίου Ελένη-Σπυριδούλα,
Εκπαιδευτικός
Καραβοκύρη Ελισάβετ,
Εκπαιδευτικός
Κρυσταλλίδη Λήδα-Ευφροσύνη,
Εκπαιδευτικός

Επιμέλεια:
Ζαχαρίου Ελευθερία, Ασκούμενη
Δικηγόρος
Πουρσαλίδου Κλεονίκη, Γραφίστρια

Επιστημονικός υπεύθυνος:
Βασίλης Κουρμπέτης, Σύμβουλος Α΄
του Υ.ΠΟ.ΠΑΙ.Θ

Υπεύθυνη του έργου:
Μαρία Γελαστοπούλου,
M.Ed. Ειδικής Αγωγής

Τεχνική υποστήριξη: Κωνσταντίνος
Γκυρτής, Δρ. Πληροφορικής

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Σωφρόνης Χατζησαββίδης
Αθανασία Χατζησαββίδου**

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

Ελληνικά

Γράμματα

**ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
Α', Β', Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**

ΤΟΜΟΣ 7ος

Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

2.3. Υφολογία

α. Η έννοια του ύφους

Παρακάτω παρατίθενται δύο κείμενα, τα οποία αναφέρονται στο ίδιο φανταστικό γεγονός. Προέρχονται από το βιβλίο του Ρεϊμόν Κενό, *Ασκήσεις ύφους*, σε ελληνική απόδοση του Αχιλλέα Κυριακίδη. Διατηρείται εδώ η ορθογραφία του πρωτότυπου μεταφρασμένου κειμένου.

Αφήγηση

Μια μέρα γύρω στο μεσημέρι, στην περιοχή του πάρκου Μονσό, πάνω στην πλατφόρμα ενός σχεδόν πλήρους λεωφορείου της γραμμής S (σήμερα 84), πρόσεξα έναν άνθρωπο με πολύ μακρύ λαιμό, που φορούσε ένα μαλακό καπέλο, που είχε γύρω

του ένα πλεχτό κορδόνι αντί για κορδέλα. Ο άνθρωπος αυτός τα 'βαλε ξαφνικά με τον διπλανό του, κατηγορώντας τον πως επίτηδες του πατούσε τα πόδια κάθε φορά που επιβάτες ανέβαιναν ή κατέβαιναν. Εγκατέλειψε πάντως νωρίς τη συζήτηση, για να ριχτεί σε μια θέση που άδειαζε.

Δυο ώρες αργότερα, τον ξαναείδα μπροστά στο σταθμό Σεν Λαζάρ, να συζητάει μεγαλοφώνως μ' ένα φίλο του, που τον συμβούλευε να μικρύνει το άνοιγμα του πέτου του παλτού του, βάζοντας έναν έμπειρο ράφτη να του ράψει λίγο ψηλότερα το πάνω πάνω κουμπί.

➤ Modern Style

Σ' ένα αστικό, μια μέρα γύρω στο μεσημέρι, υπήρξα μάρτυς της ακόλουθης μικρής κωμικοτραγωδίας. Ένας τζιτζιφιόγκος, που τον κατέτρυχε ένας μακρύς λαιμός και (άλλο πάλι τούτο) ένα μικρό σιρίτι ολόγυρα από το καπέλο του (είναι πολύ της μόδας, αλλά εγώ δεν το πάω καθόλου) με την πρόφαση πως τάχα μου έπεφτε γερό σπρώξιμο, βγήκε του διπλανού μ' ένα τουπέ, που πρόδινε ένα χαρακτήρα αδύνατο, και τον κατηγορήσε πως του ποδοπατούσε συστηματικά τα λουστρίνια του κάθε φορά που ανέβαιναν ή κατέβαιναν κυρίες και κύριοι που κατευθύνονταν προς το Σαμπερέ. Ο τύπος δεν περίμενε ούτε στο ελάχιστο μια απόκριση που, το δίχως άλλο, θα τον έφερνε να γίνει χαλκομανία στο πάτωμα

και σκαρφάλωσε με ζωηράδα στο υπερώο, όπου τον καρτερούσε ένα ελεύθερο κάθισμα, γιατί ένας απ' τους χρήστες του οχήματός μας μόλις είχε πατήσει το πόδι του στη λιωμένη άσφαλτο του πεζοδρομίου της πλατείας Περέρ.

Δύο ώρες αργότερα, καθώς τώρα βρισκόταν η αφεντιά μου στο υπερώο, είδα ξανά το παιδαρέλι, για το οποίο σας μίλησα πιο πάνω, που 'δειχνε ν' απολαβαίνει πλέρια τα λεγόμενα ενός νεαρού λιμοκοντόρου, που οπωσδήποτε το 'παιζε συμβουλάτορας του για το πώς φοριέται ένα κοντομάνικο στο καθωσπρέπει.

Τα δύο κείμενα που διαβάσατε αναφέρουν το ίδιο συμβάν, παρ' όλα αυτά όμως η περιγραφή γίνεται με διαφορετικά γλωσσικά μέσα. Στο

πρώτο, που ο συγγραφέας τού δίνει τον τίτλο «Αφήγηση», χρησιμοποιείται ένα ουδέτερο λεξιλόγιο, χωρίς ιδιαίτερους χαρακτηρισμούς, με μια σύνταξη και μορφολογία συνηθισμένη, όπως θα ταίριαζε σε ένα απλό αφηγηματικού είδους κείμενο. Στο δεύτερο, που ο συγγραφέας τού δίνει τον τίτλο «Modern Style» (μοντέρνο ύφος), ονομασία που σχετίζεται με μια τάση γραφής ορισμένων καλλιτεχνών και συγγραφέων στη μεταπολεμική Δυτική Ευρώπη, χρησιμοποιούνται λέξεις του καθημερινού λεξιλογίου με υποκειμενικούς χαρακτηρισμούς και σχόλια υποκειμενικά, με μια σύνταξη που κινείται μεταξύ της σύνταξης του προφορικού και του γραπτού λόγου.

Η διαφορά στα δύο κείμενα είναι διαφορά ύφους (ή διαφορά στιλ).

Το ύφος είναι, μπορεί να πει κανείς, ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο ο ομιλητής (ή ο συγγραφέας), συνδυάζοντας γλωσσικά στοιχεία που έχει επιλέξει, εκφράζει ένα συμβάν, μια σκέψη του, ένα συναίσθημα κτλ. Οι ορισμοί που έχουν διατυπωθεί από τους επιστήμονες για το ύφος είναι πάρα πολλοί, ώστε να μην μπορούμε σήμερα να δεχτούμε έναν ανεπιφύλακτα. Ορισμένοι από αυτούς είναι οι παρακάτω:

- Το ύφος είναι ο ίδιος ο άνθρωπος (Buffon).
- Ύφος είναι το ίδιο το κείμενο (Riffa-tere).
- Το ύφος δεν είναι τίποτε άλλο παρά ο τρόπος της γλωσσικής χρήσης (Anderegg).

Η ενασχόληση με το ύφος, την έννοιά του και τον ορισμό του, καθώς και η ερευνητική ενασχόληση με τις αποκλίσεις που παρουσιάζει ένα κείμενο από την κοινή χρήση μιας γλώσσας (νόρμα) δημιούργησαν έναν κλάδο επιστημονικό που ονομάζεται Υφολογία.

β. Το ύφος της νέας ελληνικής

Η αναφορά στα χαρακτηριστικά του ύφους μιας γλώσσας προϋποθέτει συγκριτικές υφολογικές μελέτες της γλώσσας αυτής με άλλες και αποτελεί έργο αρκετά δύσκολο και σχεδόν ακατόρθωτο. Μελέτες που έχουν γίνει για τα υφολογικά χαρακτηριστικά της νέας ελληνικής έχουν φτάσει σε διαπιστώσεις ορισμένες από τις οποίες παραθέτουμε παρακάτω.

α) Η για πολλά χρόνια συνύπαρξη της Καθαρεύουσας και της Δημοτικής διαμόρφωσε μια μορφολογική πολυτυπία, η οποία δίνει τη δυνατότητα υφολογικών διαφοροποιήσεων που σχετίζονται με την ιδεολογικοπολιτική τοποθέτηση του ομιλητή/συντάκτη, π.χ.

- **Οι Ξανθιώται προσέφεραν στον πρωθυπουργό το κλειδί της πόλεως. (1)**
- **Οι Ξανθιώτες πρόσφεραν στον πρωθυπουργό το κλειδί της πόλης. (2)**

Η φράση (1) είναι δυνατό να εκφωνηθεί από άτομο μεγάλης ηλικίας, υψηλής μόρφωσης και συντηρητικής ιδεολογίας, ενώ η φράση (2) από άτομο μεσαίας ηλικίας (αλλά και μεγαλύτερης), χαμηλής (αλλά και υψηλής) μόρφωσης με μη συντηρητική κατά κανόνα ιδεολογία.

β) Η για πολλά χρόνια συνύπαρξη και παράλληλη χρήση της Καθαρεύουσας και της Δημοτικής προσέφερε στη νέα ελληνική λεξιλόγιο που προέρχεται τόσο από τη λόγια όσο και από τη λαϊκή γλωσσική παράδοση. Η εκμετάλλευση αυτού του λεξιλογίου δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας λεπτών ή και πιο έντονων υφολογικών αποχρώσεων, π.χ.

- Η αναζήτηση της αιτίας που προκάλεσε τον σεισμό απεδείχθη μάταιη. (1)
- Το ψάξιμο της αιτίας που προκάλεσε τον σεισμό κατάντησε άχρηστο. (2)

Στη φράση (1) οι λογιότερες λέξεις αναζήτηση, απεδείχθη, μάταιη δίνουν ένα ύφος περισσότερο επίσημο σε σχέση με τη φράση (2), ό-

που χρησιμοποιούνται οι πιο λαϊκές λέξεις ψάξιμο, κατάντησε, άχρηστο, και το ύφος είναι προκλητικά λαϊκό.

γ) Στον προφορικό λόγο της νέας ελληνικής χρησιμοποιούνται πολύ πιο συχνά από ό,τι στις δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες τυπικές εκφράσεις που προσδιορίζονται και επιβάλλονται από την κατάσταση επικοινωνίας και έχουν συνήθως εθιμοτυπικό χαρακτήρα, όπως: γεια χαρά, με γεια, καλορίζικο, καλό ξημέρωμα, στο καλό, καλή βδομάδα κτλ.

δ) Στον προφορικό λόγο της νέας ελληνικής χρησιμοποιούνται ορισμένες λέξεις ή φθόγγοι ή και συνδυασμοί φθόγγων χωρίς να έχουν ιδιαίτερη σημασία, π.χ. να πούμε, λοιπόν, κατάλαβες; έτσι,

χμ, εμ, εε κτλ. Απλώς δείχνουν πως ο ομιλητής ή δεν έχει ευφράδεια ή διστάζει ή περιμένει την ανταπόκριση του συνομιλητή του.

- ε) Στον προφορικό λόγο της νέας ελληνικής συχνά χρησιμοποιούνται ρητορικές ερωτήσεις του τύπου Τι λες; (είναι πολύ εντυπωσιακό ή περίεργο), Τι να κάνουμε; (βρισκόμαστε σε αδιέξοδο), Και τι δεν έχουμε (έχουμε από όλα) κτλ.**
- στ) Στον γραπτό λόγο της νέας ελληνικής, μετά την υιοθέτηση του μονοτονικού συστήματος στην Εκπαίδευση και τη Διοίκηση, η χρήση του πολυτονικού συστήματος είναι πολλές φορές έκφρα-**

ση διαφορετικού ύφους που πηγάζει από ανάλογες ιδεολογικές αρχές και θέσεις.

Γενικά, το ύφος της νέας ελληνικής, όπως και των άλλων γλωσσών, ποικίλλει ανάλογα με το κειμενικό είδος όπου εντάσσεται, τη σχέση των επικοινωνούντων, το θέμα και γενικότερα την περίσταση επικοινωνίας. Για μεθοδολογικούς λόγους διακρίνουμε στη Γραμματική μας τρία είδη ύφους: το τυπικό, το οικείο και το ουδέτερο.

- **Τυπικό ύφος ονομάζουμε αυτό που χρησιμοποιείται κατά κανόνα στον γραπτό λόγο (σε κείμενα της δημόσιας διοίκησης, επιστημονικά, νομικά, εκκλησιαστικά, δημοσιογραφικά κ.ά.) και λιγότερο στον προφορικό λόγο (σε αγορεύσεις, διαλέξεις, πολιτικές ο-**

μιλίες, κηρύγματα κ.ά.). Περιέχει λεξιλόγιο και εκφράσεις λόγιας προέλευσης, σύνταξη υποτακτική με μεγάλες περιόδους, κυριολεκτικό λόγο και μορφολογικούς τύπους που βρίσκονται πιο κοντά στην Καθαρεύουσα.

- **Οικείο ύφος** ονομάζουμε αυτό που χρησιμοποιείται συνήθως στον προφορικό λόγο (σε συνομιλίες και συζητήσεις μεταξύ προσώπων που έχουν οικειότητα κ.ά.) και λιγότερο συχνά στον γραπτό λόγο (σε κείμενα χιουμοριστικά, σε φιλικές επιστολές, σε ορισμένα λογοτεχνικά κείμενα κ.ά.). Περιέχει λεξιλόγιο και εκφράσεις λαϊκής προέλευσης, σύνταξη παρατακτική με μικρές περιόδους, συχνά ελλειπτικό και μεταφορικό λόγο και μορφολογικούς

τύπους που βρίσκονται πιο κοντά στη Δημοτική.

- **Ουδέτερο ύφος** ονομάζουμε αυτό που χρησιμοποιείται περισσότερο στον γραπτό λόγο (κείμενα περιγραφικά, γραπτές ανακοινώσεις, ειδήσεις κ.ά.) και λιγότερο συχνά στον προφορικό λόγο (αναγγελίες, προφορικές ανακοινώσεις κ.ά.). Περιέχει λεξιλόγιο και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται συχνά στη νέα ελληνική, σύνταξη παρατακτική και υποτακτική και τους κοινότερους από τους μορφολογικούς τύπους.

γ. Ύφος και σχήματα λόγου

Το ύφος, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, προϋποθέτει την επιλογή και τον συνδυασμό γλωσσικών στοιχείων από μέρους του ομιλητή

ή συντάκτη ενός κειμένου. Ένας τομέας της γλώσσας που συμβάλλει στη δημιουργία ιδιαίτερου ύφους, κυρίως στον λογοτεχνικό λόγο, είναι τα επονομαζόμενα σχήματα λόγου, τα οποία αποτελούν γλωσσικές ιδιορρυθμίες που προκύπτουν συνήθως από τη χρήση συντακτικών σχημάτων και σημασιών διαφορετικών από τα συνηθισμένα. Τα πιο συχνά σχήματα λόγου είναι τα εξής:

- α) Η αναδίπλωση, όταν μια λέξη ή φράση επαναλαμβάνεται αμέσως, π.χ. Οι φίλοι μας θα έρθουν σήμερα, σήμερα θα φύγουν.
- β) Η ειρωνεία, όταν χρησιμοποιούνται λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν στην ουσία αντίθετη σημασία από αυτή που δίνεται με τη λέξη, π.χ. Θύμωσε πολύ μαζί του

και του τα είπε κομπά (δηλ. με άκομπια, υβριστικά λόγια).

- γ) Η έλλειψη, όταν παραλείπονται λέξεις ή φράσεις που μπορούν να εννοηθούν εύκολα από τα συμφραζόμενα, π.χ. -Ποιος θέλει να μιλήσει; -Η Ιφιγένεια (εννοείται θέλει να μιλήσει).**
- δ) Η λιτότητα, όταν στη θέση μιας λέξης χρησιμοποιείται η αντίθετή της με άρνηση, π.χ. Το φαγητό που μαγείρεψε η Ελένη δεν ήταν άνοστο.**
- ε) Η μεταφορά, όταν χρησιμοποιούνται λέξεις ή φράσεις με σημασία διαφορετική από την κυριολεκτική τους, αλλά με κάποια μικρή ή μεγάλη ομοιότητα με αυτή, π.χ. Η Ρία έγινε καπνός.**
- στ) Η μετωνυμία, όταν χρησιμοποιείται το όνομα του δημιουργού αντί για το δημιούργημα, αυτό**

που περιέχει κάτι αντί για το περιεχόμενο, το αφηρημένο αντί για το συγκεκριμένο, π.χ. Τον τελευταίο καιρό ο Νικόλας ακούει Μπετόβεν.

- ζ) Η παρομοίωση, όταν συσχετίζεται ένα πρόσωπο ή πράγμα ή μια έννοια με κάτι πολύ γνωστό, με σκοπό να τονιστεί μια ιδιότητα που υπάρχει και στα δύο, π.χ. Το σπίτι του Παπαδόπουλου είναι σαν πύργος.**
- η) Ο πλεονασμός, όταν χρησιμοποιούνται περισσότερες λέξεις από όσες χρειάζονται για να αποδοθεί ένα νόημα, π.χ. Η Σμαρώ πάλι ξαναήρθε.**
- θ) Η προσωποποίηση, όταν χρησιμοποιούνται λέξεις ή φράσεις με τις οποίες αποδίδονται ανθρώπινες ιδιότητες σε μη ανθρώπινα**

όντα, π.χ. Κάθε πρωί ο ήλιος χαμογελάει στους ανθρώπους.

- ι) Η συνεκδοχή, όταν χρησιμοποιείται το ένα αντί για τα πολλά όμοια, το μέρος ενός συνόλου αντί για το σύνολο (και αντίστροφα), η ύλη αντί για το προϊόν που παράγεται από αυτήν ή εκείνο που παράγει αντί για εκείνο που παράγεται, π.χ. Ο Κρητικός είναι πάντα υπερήφανος (αντί οι Κρητικοί).**
- ια) Το υπερβατό, όταν παρεμβάλλονται μία ή περισσότερες λέξεις ανάμεσα σε δύο λέξεις που συνδέονται συντακτικά και νοηματικά στενά, π.χ. Ο διευθυντής εφαρμόσε τους ισχύοντες από τους νόμους κανονισμούς.**
- ιβ) Η υπερβολή, όταν χρησιμοποιούνται λέξεις ή φράσεις που ξεπερνούν και το πραγματικό,**

**π.χ. Να υψώσουμε όλοι τη φωνή
μας, να φτάσει έως τον ουρανό.**

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΛΕΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ		
ΟΙ ΠΡΑΞΕΙΣ	ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	
Πράξη εκφώνησης	Δηλωτικές	Εκφραστικές
Προσλεκτική πράξη	Κατευθυντικές	Διακηρυκτικές
Πράξη επιτέλεσης	Δεσμευτικές	

ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ
Περιγραφικά Αφηγηματικά Επιχειρηματολογικά

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ	
Αναδίπλωση Ειρωνεία Έλλειψη Λιτότητα Μεταφορά Μετωνυμία	Παρομοίωση Πλεονασμός Προσωποποίηση Συνεκδοχή Υπερβατό Υπερβολή

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΧΝΟΤΕΡΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
αγανακτώ/ αγαναχτώ	αγανάκτησα/ αγανάχτησα	-	αγανακ(/χ)τι- σμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
-αγγέλλω ¹	-άγγελια/- ήγγελια, υποτ. -αγγείλω	-αγγέλθη- κα	-αγγελμένος
αγρυπνώ/ αγρυπνάω	αγρύπησα	—	αγρυπνισμέ- νος

1. Οι τύποι που αρχίζουν με παύλα στον παρόντα κατάλογο συναντώνται συνήθως, ή κυρίως, μόνο σε σύνθετα ρήματα, π.χ. παρ-άγγελια/ παρ-ήγγελια.

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
-άγω	-ήγαγα, υποτ.- αγάγω	-άχθη- κα/ήχθην	-ηγμένος
αίρω	ήρα, υποτ. άρω	άρθηκα / ήρθην	—
-αιρώ	-αίρεσα/- ήρεσα, υποτ. -αιρέσω	-αιρέθηκα	-ηρημένος/ αιρεμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
ακουμπώ/ ακουμπάω	ακούμπησα, προστ. ακούμπα/ ακούμπησε, ακουμπήστε	—	ακουμπισμέ- νος
ακούω	άκουσα, προστ. άκου(σε), ακούστε	ακούστη- κα	ακουσμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
ακριβαίνω	ακρίβυνα	—	—
αμαρτάνω/ αμαρταίνω	αμάρτησα	—	—
αναγγέλλω, βλ. - αγγέλλω			

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
αναιρώ, βλ. -αιρώ			
αναμει- γνύω	ανάμειξα/ ανέμειξα	αναμεί- χθηκα	αναμειγμέ- νος/ αναμεμει- γμένος
ανασαίνω	ανάσανα	—	—

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
ανατέλλω	ανάτειλα/ ανέτειλα	—	—
ανεβαίνω	άνεβηκα, υποτ. άνέβω/ανεβώ, προστ. άνεβα, ανεβείτε	—	ανεβασμέ- νος
ανέχομαι	—	ανέχτηκα	—

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
ανήκω, παρατ. ανήκα	—	—	—
αντέχω	άντεξα	—	—
αξίζω, παρατ. άξιζα	—	—	—

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
απαλλάσ- σω	απάλλαξα/ απήλλαξα	απαλλά- χτηκα, ΥΠΟΤ. απαλλαγώ/ απαλλα- χτώ	απα(/η)λλαγ- μένος
απελαύνω	απέλασα/ απήλασα, ΥΠΟΤ. απελάσω	απελάθη- κα	—

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
αποθαρ- ρύνω παρατ. αποθάρ- ρυνα		αποθαρ- ρύνθηκα	αποθαρρυ- μένος
απολαμβάνω	απόλαυσα/ απήλαυσα, υποτ. απολαύσω	—	—

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
απονέμω, βλ. -νέμω			
αποσπώ	απέσπασα	αποσπά- στηκα	αποσπασμέ- νος
αποτυγχά- νω/ αποτυχαί- νω	απέτυχα, υποτ. αποτύχω	—	αποτυχημέ- νος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
αρέσω παρατ. άρεσα	—	—	—
αρκώ	άρκεσα/ ήρκεσα	αρκέστη- κα	—
αρρωσταί- νω	αρρώστησα	—	αρρωσθημέ- νος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
αυξάνω/ αυξάινω	αύξησα	αυξήθηκα	αυξημένος
αφαιρώ, βλ. -αιρώ			
αφήνω	άφησα, προστ. άφησε/άσε, αφήστε/άστε	αφέθηκα	αφημένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
αφορώ, παρατ. αφορούσα	—	—	—
βάζω	έβαλα	βάλθηκα	βαλμένος
-βαίνω	-έβην, υποτ. -βώ	—	—

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
-βάλλω	-έβαλα	-βλήθηκα	-βλημένος/ -βεβλημένος
βαραίνω	βάρυνα	—	—
βαριέμαι	—	βαρέθηκα	—
βαρώ/βα- ράω	βάρεσα, προστ. βάρα/βάρεσε, βαρέστε	—	βαρεμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
βαστώ/ βαστάω	βάστηξα/ βάσταξα, προστ. βάστα(ξε)/ βάστηξε, βαστάξ(/χ)τε /βαστήξ(/χ)τε	βαστήχτη- κα/ βαστά- χτηκα	βαστη(/α)γ- μένος
βάφω	έβαψα	βάφηκα/ βάφτηκα	βαμμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
βγάζω	έβγαλα	βγάλθηκα	βγαλμένος
βγαίνω	βγήκα, υποτ. βγω, προστ. βγες/έβγα, βγείτε/βγέστε	βγάλθηκα	βγαλμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
βλέπω	είδα, υποτ. δω, προστ. δες, δέστε/δείτε	ειδώθηκα, υποτ. ιδωθώ	ιδωμένος
βογκώ/βο- γκάω	βόγκηξα/βό- γκησα	—	—
βόσκω	βόσκησα	βοσκήθη- κα	βοσκημένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
βουτώ/ βουτάω	βούτηξα, προστ. βούτα/βούτη- ξε, βουτήξτε/ βουτήχτε	βουτή- χτηκα	βουτηγμέ- νος
βρέχω	έβρεξα	βράχηκα/ βρέχτηκα	βρεγμένος/ βρεμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
βρίσκω	βρήκα, υποτ. βρω, προστ. βρες, βρείτε/ βρέστε	βρέθηκα	—
βροντώ/ βροντάω	βρόντηξα/ βρόντησα	—	—
βυzaίνω	βύzaξα	βυzáχτη- κα	βυzaγμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
γδέρνω	έγδαρα	γδάρθηκα	γδαρμένος
γελώ/γε- λάω	γέλασα, προστ. γέλα/γέλασε, γελάστε	γελάστη- κα	γελασμένος
γέρνω	έγειρα	—	γερμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
γερνώ/ γερνάω	γέρασα	—	γερασμένος
γίνομαι	—	έγινα/ γίνηκα, ΥΠΟΤ. γίνω/γενώ	γινωμένος
γλυκαίνω	γλύκανα	γλυκάθη- κα	γλυκαμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
γράφω	έγραψα	γράφηκα/ γράφτηκα	γραμμένος
γυρνώ/ γυρνάω/ γυρίζω	γύρισα	—	γυρισμένος
-δεικνύω	-έδειξα	-δείχθηκα	-δειγμένος/ -δεδειγμένος
δέρνω	έδειρα	δάρθηκα	δαρμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
-δέω	-δεσα/-έδεσα	-δέθηκα	-δεμένος/ -δεδεμένος
δαιρώ, βλ. -αιρώ			
διακόπτω	διέκοψα	διακόπηκα	διακεκομμέ- νος
διαλέγω	διάλεξα	διαλέχτη- κα	διαλεγμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
διαμαρτύ- ρομαι	—	διαμαρτυ- ρήθηκα	διαμαρτυρη- μένος
διαρρέω	διέρρευσα	—	—
διδάσκω	δίδαξα	διδάχτηκα	διδαγμένος
-δίδω	-έδωσα	-δόθηκα/ -εδόθην	-δομένος/ -δεδομένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
δίνω	έδωσα	δόθηκα	δοσμένος/ δεδομένος
διψώ/δι- ψάω	δίψασα	—	διψασμένος
δρω	έδρασα	—	—
δυστυχώ	δυστύχησα	—	δυστυχισμέ- νος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
εγκαθιστώ	εγκατέστησα/ εγκατάστησα	εγκατα- στάθηκα	εγκαταστη- μένος/ εγκατεστη- μένος
είμαι, παρατ. ήμουν	—	—	—

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
εκλέγω	εξέλεξα, ΥΠΟΤ. εκλέξω	εκλέχτη- κα, ΥΠΟΤ. εκλεγώ	εκλεγμένος
εκπλήσσω	εξέπληξα	εξεπλά- γην, ΥΠΟΤ. εκπλαγώ	—

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
εκρήγνυ- μαι	—	εξερρά- γην, υποτ. εκραγώ	—
εκτείνω	εξέτεινα	εκτάθηκα	εκτεταμένος
εμπνέω	ενέπνευσα	εμπνεύ- στηκα	εμπνευσμέ- νος
εξαιρώ, βλ. -αιρώ			

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
επαινῶ/ παινεύω	επαίνεσα/ παίνεσα/ παίνεψα	επαινέθη- κα/ παινέθηκα / παινεύτη- κα	παινεμένος
επαναλαμ- βάνω, βλ. λαμβάνω			

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
επεμβαίνω	επενέβην/ επενέβηκα, υποτ. επεμβώ/ επέμβω	—	—
επιδρώ, βλ. δρω			

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
έρχομαι, μτχ. ερχόμενος	ήλθα/ήρθα υποτ. έλθω/ έρθω, προστ. έλα, ελάτε	—	—
ευτυχώ	ευτύχησα	—	ευτυχισμέ- νος
εφευρίσκω	εφεύρα, εφύηρα υποτ. εφεύρω	εφευρέ- θηκα	εφευρη(/ε)- μένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
έχω, παρατ. είχα	—	—	—
ζεσταίνω	ζέστανα	ζέσταθη- κα	ζεσταμένος
ζουλώ/ ζουλάω	ζούληξα	ζουλήχτη- κα	ζουληγμένος
ζω	έζησα	—	—
θέλω	θέλησα	—	ηθελημένος/ θελημένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
θερμαίνω	θέρμανα	θερμάν- θηκα	θερμασμέ- νος
θέτω	έθεσα	τέθηκα	—
-θέτω	-έθεσα	-τέθηκα	-τεθειμένος/ -θεμένος
θίγω	έθιξα	θίχτηκα/ εθίγην	θιγμένος
θρέφω/ τρέφω	έθρεψα	τράφηκα	θρεμμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
καθαίρω, βλ.-αιρώ			
καθίζω	κάθισα	—	καθισμένος
καθιστώ/ καθίσταμαι	κατέστησα	-καταστά- θηκα/ κατέστην, υποτ. καταστῶ	κατεστημέ- νος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
κάθομαι	κάθισα/έκα- τσα, προστ. κάθισε/ κάτσε, καθίστε	—	καθισμένος
καίω	έκαψα	κάηκα, υποτ. καώ	καμένος
-καλώ	-κάλεσα	-κλήθηκα	-κεκλημένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
καλώ	κάλεσα	καλέστηκα	καλεσμένος
κάνω, παρατ. έκανα	—	—	καμωμένος
καταγγέλλω, βλ. -αγγέλω			
καταλαβαί- νω	κατάλαβα	—	—

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
καταλαμβάνω	κατέλαβα	καταλή- φθηκα	κατειλημ- μένος
καταναλί- σκω/-λώνω	κατανάλωσα	καταναλώ θηκα	καταναλω- μένος
καταπίνω	κατάπια, ΥΠΟΤ. κατα πλώ	—	—
καταριέμαι	—	καταρά- στηκα	καταραμέ- νος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
κατάσχω	κατάσχεσα	κατασχέ- θηκα	κατασχεμέ- νος
καταφρονώ/ καταφρονάω	καταφρόνη- σα/ καταφρόνε- σα	καταφρο- νήθηκα/ καταφρο- νέθηκα	καταφρο- νη(/ε)μένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
κατεβαίνω	κατέβηκα, υποτ. κατε- βώ/ κατέβω, προστ. κατέβα, κατεβείτε	—	κατεβασμέ- νος
κερνάω/ κερνώ	κέρασα	κεράστη- κα	κερασμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
κλαίω	έκλαψα	κλαύτηκα	κλαμένος
κλέβω	έκλεψα	κλάπηκα/ κλέφτηκα	κλεμμένος
κλείνω/ -κλείω	έκλεισα	κλείστηκα	κλεισμένος
κόβω/ - κόπτω	έκοψα	κόπηκα	κομμένος / -κεκομμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
κοιμάμαι/ κοιμούμαι	—	κοιμήθηκα	κοιμισμένος
κοιτάζω/ κοιτώ	κοίταξα, προστ. κοίτα(ξε)	κοιτάχτη- κα	κοιταγμένος
	κοιτάξτε/ κοιτάχτε		
κουφαίνω	κούφανα	κουφάθη- κα	κουφαμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
κρεμώ/ κρεμάω	κρέμασα, προστ. κρέμα(σε), κρεμάστε	κρεμά- στηκα	κρεμασμέ- νος
κυλώ/κυλάω	κύλησα	κυλίστηκα	κυλισμένος
λαμβάνω/ λαβαίνω	έλαβα	λήφθηκα/ ελήφθην	ειλημμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
λέγω	-έλεξα	-λέχθηκα/ -λέχτηκα/ -έλεγην	-λεγμένος
λεπταίνω/ λεπτύνω	λέπτυνα	λεπτύνθη- κα	(εκ)λεπτυσ- μένος
λέω	είπα, υποτ. πώ, πρόστ. πες	ειπώθηκα/ λέχθηκα	ειπωμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
λιπαίνω	λίπανα	λιπάνθηκα	λιπασμένος
μαθαίνω	έμαθα	μαθεύτη- κα	μαθημένος
μακραίνω/ -μακρύνω	μάκρυνα	(από)μα- κρύνθηκα	(από)μακρυ- σμένος
μαραίνω	μάρανα	μαράθηκα	μαραμένος
μεθώ/μεθάω	μέθυσα	—	μεθυσμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
μένω	έμεινα	—	—
μικραίνω	μίκρυνα	—	—
μολύνω	μόλυνα	μολύνθηκα	μολυσμένος
μπαίνω	μπήκα, υποτ. μπω, προστ. μπες/έμπα, μπέστε/μπεί- τε/μπάτε	—	μπασμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
μπορώ	μπόρεσα	—	—
-νέμω	-ένειμα	-νεμήθηκα	-νεμημένος
ντρέπομαι	—	ντράπηκα	—
ξέρνω/ξερνάω	ξέρασα	—	—
ξέρω, παρατ. ήξερα	—	—	—
ξεχνώ/ξεχνάω	ξέχασα	ξεχάστηκα	ξεχασμένος

Ενεστώ- τας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
ξεψυχώ/ ξεψυχάω	ξεψύχησα	—	ξεψυχισμέ- νος
παθαίνω	έπαθα	—	(παθημένος)
παινεύω, βλ. επαινώ			
παίρνω	πήρα, υποτ. πάρω, προστ. πάρε, πάρτε	πάρθηκα	παρμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
παραγγέλλω/ παραγγέλνω βλ.-αγγέλω			
παραπονιέμαι / παραπονούμαι	—	παραπονέ- θηκα	παραπονεμέ- νος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
παρασταίνω/ παριστάνω	παράστη- σα/ παρέστη- σα	παραστά- θηκα	παραστημέ- νος
παρελαύνω	παρήλασα/ παρέλασα	—	—

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
παρεμβαίνω	παρενέ- βην, υποτ. παρέμβω	—	—
παρέχω, παρατ. πα- ρείχα	—	παρασχέ- θηκα	—
πάσχω	έπαθα	—	—

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
πεθαίνω	πέθανα	—	πεθαμένος
πεινώ/πεινάω	πείνασα	—	πεινασμένος
πειράζω	πείραξα	πειράχτηκα	πειραγμένος
περνώ/περ- νάω	πέρασα	περάστηκα	περασμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
πετώ/πετάω	πέταξα, προστ. πέτα(ξε), πετάξτε/πε τάχτε	πετάχτηκα	πεταγμένος/ πεταμένος
πέφτω/- πίπτω	έπεσα	—	πεσμένος
πηγαίνω/πάω	πήγα, υποτ. πάω	—	(πηγεμένος)

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
πηδῶ/πηδάω	πήδηξα/ πήδησα, προστ. πήδα/ πήδηξε/ πήδησε, πηδήξτε/ πηδήχτε/ πηδήστε	πηδήχτη- κα	πηδη(γ)με- νος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
πικραίνω	πίκρανα	πικράθηκα	πικραμένος
πίνω	ήπια, υποτ. πιω, προστ. πιες, πιέστε/ πιείτε	—	πιωμένος
πλάθω/πλάσ- σω	έπλασα	πλάστηκα	πλασμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
πλανώ/πλα- νεύω	πλάνεψα	πλανήθη- κα/ πλανεύτη- κα	πλανη(/ε)με- νος
πλένω	έπλυνα	πλύθηκα	πλυμένος
πλέω	έπλευσα	—	—
πλήττω	έπληξα	επλήγην, μτχ. πληγείς	—

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
πνίγω	έπνιξα	πνίγηκα/ πνίχτηκα	πνιγμένος
πονώ/πονάω	πόνεσα	—	πονεμένος
πρέπει, παρατ. έπρε- πε	—	—	—
πρήζω	έπρηξα	πρήστηκα	πρησμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητι- κής φωνής
προβαίνω	προέβην, υποτ. προβώ	—	—
πρόκειται, παρατ. επρό- κειτο	—	—	—
προτείνω	πρότεινα	προτάθηκα, μτχ. προτα- θείς	—
ρουφώ/ρου- φάω	ρούφηξα	ρουφήχτηκα	ρουφηγ- μένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητι- κής φωνής
ρυπαίνω	ρύπανα	ρυπάνθηκα	—
σέβομαι	—	σεβάστηκα	—
σέρνω/σύρω	έσυρα	σύρθηκα	συρμένος
σημαίνω	σήμανα	σημάνθηκα	σεσημα- σμένος
σιωπώ	σιώπησα	(από)σιωπή- θηκα	(από)σιω- πημένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητι- κής φωνής
σκουντώ/ σκουντάω	σκούντησα/ σκούντηξα	σκουντήχτη- κα (/σκουντή- θηκα)	σκου- ντηγμέ- νος
σπάζω/σπάω/ σπω	έσπασα	-σπάστηκα	σπασμέ- νος
σπέρνω	έσπειρα	σπάρθηκα	σπαρμέ- νος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητι- κής φωνής
στέκομαι/στέ- κω	—	στάθηκα, προστ. στάσου, σταθείτε	—
στέλνω/ -στέλλω	έστειλα	στάλθηκα/ -εστάλην	σταλμέ- νος/ -έσταλ- μενος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητι- κής φωνής
στενοχωρώ/ στενο(/α)χω- ράω	στενοχώ- ρησα/ στενο(/α)- χώρεσα	στενοχωρέ- θηκα/ στενο(/α)χω- ρέθηκα	στενο(/α) χωρημέ- νος
στρέφω	έστρεψα	στράφηκα	στραμ- μένος
συγχαίρω	συγχάρηκα/ συνεχάρην	—	—

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητι- κής φωνής
συμπεραίνω	συμπέρανα	—	—
συναιρώ, βλ.-αιρώ			
συνδέω	συνέδεσα/ σύνδεσα	συνδέθηκα	συνδεμέ- νος/ συνδεδε- μένος
σφάλλω	έσφαλα	—	εσφαλ- μένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητι- κής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητι- κής φωνής
σχόλ(/ν)ώ/ σχολνάω	σχόλασα	—	σχολα- σμένος
σώζω	έσωσα	σώθηκα	σωσμέ- νος
σωπαίνω	σώπασα, προστ. σώπα/σώπα- σε, σωπάτε/σω- πάστε	—	—

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
τείνω	έτεινα	-τάθηκα	τεταμένος
τελώ	τέλεσα	τελέστηκα	τελεσμένος /τετελεσμέ- νος
τραβώ/τρα- βάω	τράβηξα, προστ. τράβα/τράβη- ξε, τραβήξτε/ τραβήχτε	τραβήχτη- κα	τραβηγμέ- νος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
τρέπω	έτρεψα	τράπηκα	(επι)τε- τραμμένος
τρέφω, βλ. θρέφω			
τρέχω	έτρεξα	—	—
τρώω/τρώ- γω	έφαγα, υποτ. φάω, προστ. φάε, φάτε	φαγώθηκα	φαγωμένος
τυχαίνω	έτυχα	—	—

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
υπάρχω	υπήρξα, υποτ. υπάρξω	—	—
υπόσχομαι	—	υποσχέθη- κα	υπεσχημέ- νος
υφίσταμαι	—	υπέστην, υποτ. υπο- στῶ	—
φαίνομαι	—	φάνηκα/ εφάνην	—
φέρνω/φέ- ρω	έφερα	φέρθηκα	φερμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
φεύγω	έφυγα	—	—
φθείρω	έφθαιρα	φθάρθηκα/ εφθάρην	φθαρμένος/ (δι)φθαρ- μένος
φοβάμαι/ φοβούμαι	—	φοβήθηκα	φοβισμένος
φορώ/φο- ράω	φόρεσα, προστ. φόρα/φόρεσε, φορέστε	φορέθηκα	φορεμένος

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
φταίω	έφταιξα	—	—
φυλώ/φυ- λάω/ φυλάγω	φύλαξα, προστ. φύλα(ξε), φυλάξτε/φυλά- χτε	φυλάχτηκα	φυλαγμέ- νος
φυσώ/φυ- σάω	φύσηξα/φύση- σα	—	φυσημένος
χαίρομαι/ χαίρω	—	χάρηκα	—

Ενεστώτας	Αόριστος ενεργητικής φωνής	Αόριστος παθητικής φωνής	Μετοχή παθητικής φωνής
χαλώ/χα- λάω	χάλασα	χαλάστηκα	χαλασμέ- νος
χορταίνω	χόρτασα	—	χορτασμέ- νος
χωρώ/χω- ράω	χώρεσα	—	—
ψέλνω	έψαλα	ψάλθηκα	ψαλμένος

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Το ευρετήριο αυτό λειτουργεί σε συνδυασμό με τον πίνακα περιεχομένων. Οι αριθμοί με μαύρα τονισμένα στοιχεία δηλώνουν τη σελίδα ή τις σελίδες όπου δίνεται ο ορισμός του όρου ή (και) βασικές πληροφορίες γι' αυτόν.

1. Γραμματικοί όροι

A

ακρωνυμίες **162**

αλφάβητο **17, 22**

~ Διεθνές Φωνητικό **17**

αντίθεση

~ δυαδική **163**· ~ κλιμακωτή **163**

**αντικείμενο 31, 75, 110-112, 116,
123, 131, 146-148, 153, 161 ~ άμε-
σο 131· ~ έμμεσο 131, 140· ~
εμπρόθετο 131· ~ σύστοιχο (εσω-
τερικό) 131**

**αντωνυμία – αντωνυμίες 20, 66-69,
72-73, 103, 110, 112, 116, 119, 135,
138, 141, 146, 147-148, 151 ~ ανα-
φορικές 24, 66, 69-73, 105, 146,
151· ~ αόριστες 66, 71, 73, 146-
148· ~ αυτοπαθείς 66, 68, 73· ~
δεικτικές 66, 68-69, 72-73, 146-
148· ~ επαναληπτική 66· ~ ερωτη-
ματικές 66, 70-73, 112, 146, 148· ~
κτητικές 66, 67-68, 73· ~ οριστικές
66, 68, 73· ~ προληπτική 66· ~
προσωπικές 21, 24, 66-68, 72-73,
110, 136, 138, 140**

αόριστος, βλ. χρόνος

απαρέμφατο, βλ. έγκλιση

αποβολή 20, 27

απόδοση 149-150, 179

αποκοπή 20, 23, 27

απόστροφος 20, 23, 24

**άρθρο – άρθρα 20-29, 47, 68, 109,
117, 119-120, 136~ αόριστο 29-30,
71, 119· ~ οριστικό 29-30, 120, 136**

**αριθμητικά 30, 61-65, 71, 100, 102-
103, 116, 119-120, 135, 140, 142~
αναλογικά 64· ~ απόλυτα 62-64,
140, 142· ~ επίθετα 61-62, 65· ~
ουσιαστικά 61, 64-65· ~ περιληπτι-
κά 61, 64-65· ~ πολλαπλασιαστι-
κά 64· ~ προσεγγιστικά 61, 64-65·
~ τακτικά 62, 64**

αρκτικόλεξα 162

ασύνδετο σχήμα 145

απτικισμός 15

αύξηση 74, 77, 82, 94, 97 ~ εξωτερική 77, 97· ~ εσωτερική 77, 97

αφομοίωση 20, 27

B

βαθμός

~ απόλυτος υπερθετικός 57-58· ~ θετικός 56-58, 101 ~ συγκριτικός 57-59, 101, 104-105· ~ σχετικός υπερθετικός 57-58· ~ υπερθετικός 57-58, 101

Γ

**γράμμα – γράμματα 11-12, 22, 23-24
~ διπλά 23· ~ δίψηφα 23, 26**

Δ

Δημοτική (δημοτική γλώσσα) 15-16, 180-181

διάθεση 74-75, 123-124, 132 ~ ενεργητική 75, 124, 134· ~ μέση 74, 124, 134· ~ ουδέτερη 74, 123, 134· ~ παθητική 74, 123-124, 132-134

δίφθογγος 19, 26

E

έγκλιση – εγκλίσεις 74-75, 79-93, 94-95, 123, 126-127, 133, 149, 152, απaréμφατο 75-77, 79, 81, 84, 86, 88, 90, 93, 96, 126, 128, 134· ~ απρόσωπες 75, 126-127, 134· μετοχές 21, 75, 77-79, 82-84, 86-88, 90, 92-93, 95-96, 98, 116-117, 119, 126-128, 134-137, 143, 160-161· ~ οριστική 74-75, 77-95, 112, 124, 125-129, 134, 146, 148-152· ~ προστακτική 21, 75, 77, 78-95, 112, 126-127, 129, 134, 150, 153· ~ προσωπικές 75, 126, 134·

**~ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ 75, 77-95, 112, 126,
127-129, 134, 147-152**

είδη λόγου, βλ. κειμενικά είδη

έκθλιψη 20, 23, 27

ενεστώτας, βλ. χρόνος

ενωτικό 24, 26, 28, 162

**επεξήγηση 25, 116, 117-118, 120,
122, 146-148, 153**

**επίθετο – επίθετα 47-67, 75, 96,
100, 103, 106, 110-111, 114, 116,
122, 128, 130, 135-136, 147, 159-
162, 177, 182 ~ άκλιτα 56· ~ αντω-
νυμικά 66· ~ δικατάληκτα 48-50,
54-55, 58· ~ παράγωγα 159-160·
~ ρηματικά 159**

επίθημα 70, 158, 164

επιθηματοποίηση 158

**επιρρήματα 59, 100-103, 105-106,
109, 112, 119-120, 129, 135-139,
146-147, 152, 159-161, 177**
~ αναφορικά **151-152**· ~ αρνητικά
100, 137· ~ βεβαιωτικά **100, 137**·
~ διστακτικά **100, 138**· ~ ερωτημα-
τικά **148**· ~ παράγωγα **160**· ~ πα-
ραθετικά **100-101**· ~ ποσοτικά
100, 137· ~ προτασιακά **100, 135**·
~ τοπικά **100, 136**· ~ τροπικά **100,**
136· ~ χρονικά **100, 136, 177**

επιρρηματικά 123, 135-136, 143

επιτονισμός 21-22, 28, 112

επιφωνήματα 25, 105-106

Η

ημιπερίοδος 109

θέμα 38, 50, 58, 65, 74, 76-77, 82-83, 94, 97, 110, 130, 158, 161, 164
~ αοριστικό 76, 94, 130· ~ ενεστωτικό 76, 94, 130

K

Καθαρεύουσα 15-16, 45, 96, 98, 128, 180-181

κατάληξη – καταλήξεις 34-36, 39-42, 50-56, 59, 62, 65, 74, 76, 77-79, 94-97, 100, 102, 158-159, 161, 164
~ παραγωγική 56, 158, 161, 164

κατηγόρημα 109-111

κατηγορούμενο 109, 110-116, 123
~ επιρρηματικό 111, 136-137·
~ του αντικειμένου 111

κειμενικά είδη – κείμενα 70, 98, 169, 174, 176-177, 179~ αφηγηματικά 169, 177, 182· ~ γραπτά 174, 177·

~ επιχειρηματολογικά 169, 177,
182· ~ περιγραφικά 169, 177, 182·
~ προφορικά 176-177

κειμενικοί δείκτες 100, 135

κείμενο 109, 172-174, 176, 179-180

κειμενογλωσσολογία 11-12, 109,
171, 174

Λεκτικές πράξεις 169

~ δεσμευτικές 170, 182·
~ δηλωτικές 170, 182·
~ διακηρυκτικές 170·
~ εκφραστικές 170, 182·
~ κατευθυντικές 170, 182

Λεκτικό σύνολο 116, 123

λέξη – λέξεις 155-161 ~ αντίθετες
(αντώνυμες) 163, 168· ~ αντικειμε-

νικές σύνθετες 161· ~ αντίστροφες 163· καταγωγή ~ 156-157·
θετες 161· ~ λαϊκές 157· ~ λόγιες 157·
ξένες 157· ~ ομώνυμες 163, 168·
~ παράγωγες 155, 158, 161, 164·
~ παραθετικές σύνθετες 26, 162·
~ παρασύνθετες 161·
~ παρατακτικές σύνθετες 161·
~ παρώνυμες 163, 168· ~ πολυλεκτικές
σύνθετες 162· ~ πολύσημες 163·
~ πολυσύνθετες 162·
~ προσδιοριστικές σύνθετες 161·
~ ριζικές 158· ~ συγγενικές 158·
σύνθετες 26, 155, 158, 160-161, 162·
~ συνώνυμες 163, 168· σχηματισμός
~ 155-156, 158· ~ ταυτόσημες 163,
168· ~ υπώνυμες 163, 168

Λεξικό 165-166

Λεξιλόγιο 12, 16, 155, 157-158, 169, 178-181

M

μέλλοντας, βλ. χρόνος

μετοχή, βλ. έγκλιση

μόρια 20, 107

~ αχώριστα 160-161· ~ στερητικά 161

μόρφημα 32, 77, 97, 156

μορφολογία 12, 29-30, 33

N

νόμος τρισυλλαβίας 21

O

οριστική, βλ. έγκλιση

ουσιαστικά 21, 29, 31-49, 56-57, 66-67, 96, 100-103, 106, 110-111, 114, 116-122, 128, 130, 135, 146-148, 151, 153, 158-159, 161, 169 ~ άκλιτα 31, 45· ~ ανδρωνυμικά 159· ~ ανισοσύλλαβα 33, 36-37, 40, 43-

44, 48-49, 53· ~ αφηρημένα 31, 33, 64· ~ δικατάληκτα 33· ~ διπλόκλη-
τα 31, 45· ~ εθνικά (πατριδωνυμι-
κά) 159· ~ επαγγελματικά 159·
~ ισοσύλλαβα 33-35, 38-43· ~ κοι-
νά 31-33, 35· ~ κύρια 31, 33· ~ με-
γεθυντικά 159· ~ οξύτονα 33, 34-42,
44, 49, 51-53· ~ παράγωγα 158·
~ παροξύτονα 33, 34-44, 49, 53·
~ περιεκτικά 159· ~ περιληπτικά
31-32, 64· ~ προπαροξύτονα 33,
34-44, 49, 50, 62· ~ συγκεκριμένα
31, 33· ~ τοπικά 159· ~ τρικάτάλη-
κτα 33· ~ υποκοριστικά (χαϊδευτι-
κά) 35, 42, 54, 159

ουσιαστικοποίηση 120

παραδειγματικές σχέσεις 110

παραδειγματικός άξονας 110

**παράθεση 25, 116, 117-118, 120,
122 ~ προεξαγγελτική 117**

παρακείμενος, βλ. χρόνος

παρατατικός, βλ. χρόνος

περίοδος 109

ποιητικό αίτιο 124

**ποιόν ενέργειας 74-75, 97, 123-124,
129-130, 177**

**~ μη συνοπτικό (ή εξακολουθητικό
επαναλαμβανόμενο) 129-130, 134·**

**~ συνοπτικό (ή στιγμιαίο) 129-130,
134, 177·**

~ συντελεσμένο 129-130, 134

**πραγματολογία 11-12, 109, 156,
169, 171**

**προθέσεις 20, 67, 102-103, 109, 120,
131, 135, 138, 160-161, 172**

~ κοινές 102-103, 138· ~ λόγιες

**(απαρχαιωμένες) 102-103, 138,
140· ~ σύνθετες (πολυλεκτικές)
103**

πρόθημα 160-161

προθηματοποίηση 160

**προσδιορισμός 31, 66, 113, 116-
121, 135, 146~ εμπρόθετος 131·
~ επιθετικός 121-122·~ επιρρημα-
τικός 135· ~ κατηγορηματικός
116, 119, 122· ~ ονοματικός
117-118· ~ ονοματικός ετερόπτω-
τος 116-118· ~ ονοματικός
ομοιόπτωτος 116-118**

προστακτική, βλ. έγκλιση

**πρόσωπο 76, 110-111, 124, 131,
158, 164, 170,182**

**πρόταση – προτάσεις 12, 24, 31, 66,
69, 71, 74,97, 100, 104-105, 109-
117, 120, 123-124,128, 132, 135-**

136, 138-140, 143, 145, 148-153 ~
αιτιολογικές 137, 148, 154· ~ ανα-
φορικές 25, 69, 136-137, 151-154·
απλές 113, 115· ~ αποτελεσματικές
(συμπερασματικές) 137, 148-149,
154· ~ αποφαντικές (κρίσης) 112,
114-115· ~ αρνητικές (αποφατι-
κές) 112, 114-115· ~ βουλευτικές 25,
145-147, 152-154· ~ δευτερεύου-
σες (εξαρτημένες) 25, 69, 104, 113,
115, 145-151· είδη ~109, 112, 153·
~ ειδικές 25, 145-146, 154· ~ ελλει-
πτικές 113, 115· ~ εναντιωματικές
(/παραχωρητικές) 137, 145, 148,
150, 154· ~ ενδοιαστικές 25, 138,
145-147, 154· ~ επαυξημένες 113,
115· ~ επιρρηματικές 145-146, 148,
152, 154· ~ επιρρηματικές αναφο-
ρικές 146, 148, 152, 154· ~ επιφω-
νηματικές 112, 114-115· ~ ερωτη-
ματικές 112, 148, 153-154· ~ κατα-
φατικές 112, 114-115· ~ κύριες

(ανεξάρτητες) 25, 104, 112, 124, 128, 145, 149, 150-151, 153· ~ ονοματικές 145-146· ~ ονοματικές αναφορικές 146, 148, 151, 154· ~ πλάγιες ερωτηματικές 25, 145-146, 148, 154· ~ προστακτικές (επιθυμίας) 112, 115, 153· ~ σύνθετες 113, 115· ~ τελικές (σκοπού) 25, 137, 148-149, 153-154· ~ υποθετικές 71, 137, 149-150, 154 ~ χρονικές 136, 151, 154

P

ρήμα – ρήματα 21, 23, 31, 47, 66, 74-88, 91-102, 106, 109-111, 112-114, 116, 120, 123-135, 146-151, 153, 158-159, 161, 169-170, 177 ~ αλληλοπαθή 124· ~ αμετάβατα 124· ~ ανώμαλα 13, 74, 95, 183· ~ αποθετικά 74-75, 83, 92-93, 95, 99· ~ απρόσωπα 95, 110, 130, 147· ~ αυτοπαθή 124· ~ δίπτωτα 131·

**ελλειπτικά 74, 95· ~ ιδιόκλιτα
(συνηρημένα) 74, 94, 99· ~ κατη-
γορηματικό 110· ~ μεταβατικά 75,
124, 131· ~ μονόπτωτα 131· ~ ου-
δέτερα 124· ~ συνδετικά 110· ~
τριτοπρόσωπα 130**

Σ

**σημασία – σημασίες 155, 163, 168~
αντίθετες (ή αντώνυμες) 163, 168·
~ κοινωνική 155· ~ μεταφορικές
163, 168· ~ ομώνυμες 163, 168·
~ παρώνυμες 163, 168· ~ περιγρα-
φική (ή αναφορική) 155-156· ~ συ-
ναισθηματική 155· ~ συνώνυμες
163, 168· ~ ταυτόσημες 163, 168·
~ υπώνυμες 163, 168**

σημασιολογία 12, 123, 155-156, 171

στίξη 17, 22, 24, 28, 153

συγκοπή 20, 27

σύγκριση 56-57, 120, 138, 146

συλλαβή – συλλαβές 18-21, 22-23, 26, 28, 33,35, 39, 40-41, 44, 48-50, 76, 161-162~ αρχική 22-23, 28· ~ λήγουσα 21-22, 28,33-34, 38-39, 42, 44, 50, 54, 64, 79· ~ οξύτονη 21, 28· ~ παραλήγουσα 21-22, 28, 33-44, 49-50, 63, 79, 96· ~ παροξύτονη 21, 28·~ προπαραλήγουσα 21-22, 28, 33, 36-37,42-44, 49, 54, 63, 77, 79· ~ προπαροξύτονη 21, 28

συλλαβισμός 20, 26

σύμφωνα 18-19, 21, 23, 26 ~ άηχα 18-19· ~ οδοντικά 18-19· ~ διχειλικά 18-19· ~ ηχηρά 18-20· ~ κλειστά 18-20· ~ μεσοδοντικά 18· ~ ουρανικά 18· πάθη ~20, 27· ~ παλλόμενα 18-19· ~ πλευρικά 18-19· ~ ραχιαία 18-19· ~ ρινικά

**18-19· ~ τριβόμενα 18-19· ~ υπε-
ρωικά 18· ~ φατνιακά 18-19· ~ χει-
λοδοντικά 18-19**

συμφωνία 109, 111, 114

συναίρεση 20, 94

**σύνδεση 145, 150, 152~ επιδοτική
145· ~ παρατακτική 145· ~ υποτα-
κτική 145-146**

**σύνδεσμος – σύνδεσμοι 102, 104-
105, 177~ αιτιολογικοί 104, 146,
148· ~ αντιθετικοί 104· ~ αποτελε-
σματικοί 104, 146, 149· ~ βουλευτι-
κός 104, 147· ~ διαχωριστικοί
104, 145· ~ ειδικοί 104-105, 146·
~ εναντιωματικοί/παραχωρητι-
κοί 104, 146, 150· ~ ενδοιαστικοί
ή διστακτικοί 104, 146-147· ~ επε-
ξηγηματικός 104· ~ παρατακτικοί
104· ~ συγκριτικός 104-105· ~ συ-**

**μπερασματικοί 104, 146· ~ συ-
μπλεκτικοί 104, 145· ~ τελικοί 104,
146, 149· ~ υποθετικοί 104, 146,
149· ~ υποτακτικοί 104, 146· ~
χρονικοί 104, 146, 151**

**σύνθεση 160-161 ~ γνήσια 162·
~ καταχρηστική 162**

συνίζηση 20, 27

συνταγματικές σχέσεις 110

συνταγματικός άξονας 110

**σύνταξη 12, 103, 109-111, 113, 121,
123, 133, 135, 177-181**

συντομογραφίες 24, 26

**σχήματα λόγου 169, 177, 181, ανα-
δίπλωση 181-182· ειρωνεία 181-
182· έλλειψη 181-182· λιτότητα
181-182· μεταφορά 181-182· μετω-
νυμία 182· παρομοίωση 182·**

**πλεονασμός 182· προσωπο-
ποίηση 182· συνεκδοχή 182·
υπερβατό 182· υπερβολή 182**

συνίζηση 20, 27

συνταγματικές σχέσεις 110

συνταγματικός άξονας 110

**σύνταξη 12, 103, 109-111, 113, 121,
123, 133,135, 177-181**

συντομογραφίες 24, 26

**σχήματα λόγου 169, 177, 181 ανα-
δίπλωση 181-182· ειρωνεία 181-
182· έλλειψη 181-182· λιτότητα
181-182· μεταφορά 181-182·
μετωνυμία 182· παρομοίωση 182·
πλεονασμός 182· προσωπο-
ποίηση182·συνεκδοχή 182·
υπερβατό 182· υπερβολή 182**

Τ

τόνος – τόνοι 17, 21, 23-24, 27, 33-44, 49-50, 54, 63, 83, 87-88, 91-94, 161, 163 ~ δυναμικός 21· έγκλιση ~ 21· ~ λέξης 21, 28· ~ φράσης (επιτονισμός) 21-22, 28

τροπικότητα – τροπικότητες 75, 123, 126-129, 133-134, 146 ~ δεοντική 127, 129, 134· ~ επιστημική 127-128, 134

Υ

υπερσυντέλικος, βλ. χρόνος

υπερτμηματικά στοιχεία 17, 21, 24, 28

υποδιαστολή 24, 70, 105

υπόθεση 128, 133-134, 149-150

υποκείμενο 31, 74, 109-110, 111-114, 116, 123-124, 128, 130, 146-148, 153

υποτακτική, βλ. έγκλιση

υφολογία 179-180

**ύφος 12, 169, 180-181 ~ οικείο 181·
~ ουδέτερο 181· ~ τυπικό 181**

**φθόγγος – φθόγγοι 11, 17-19, 24, 26,
76, 173,180**

**φράση – φράσεις 19, 21-22, 24-26,
32-34, 38,42, 45, 65, 71-72, 100,
102, 104-106, 109,114, 124-125,
135, 143, 153, 162, 169-170,173,
177, 180-182 ~ εμπρόθετη 131·
~ επιρρηματική 110,116, 135-137,
143· ~ λεξικές 162· ~ ονοματική 31,
66, 116-119, 130-131, 135-143,
151,177· ~ προθετική 116, 119,
131, 135-138,143· ~ ρηματική
116, 123, 131-132**

φωνή – φωνές 74-75, 96, 123

~ ενεργητική 74-76, 78-79, 82-84, 87-88, 91, 95-96, 123, 127-128· ~

παθητική 49, 74-76, 79, 81, 83, 85, 87, 90-91, 95-96, 123, 127-128, 130

φωνήεν – φωνήεντα 18-19, 20-21,

23-24, 26, 38, 44, 50, 62, 67, 76-77,

94, 103, 105, 147, 160-161 ~ ανοι-

χτά 18-19· ~ δίψηφα 23, 77· ~ κλει-

στά 18-19· ~ μέσα 18-19· ~ μεσαία

18-19· ~ μη στρογγυλά 18-19· ~

οπίσθια 18-19· πάθη ~ 20· ~ πρό-

σθια 18-19· ~ στρογγυλά 18-19·

~ συνδετικό 161

φώνημα – φωνήματα 12, 17, 19, 22-23, 50

φωνητική 11, 17, 169

φωνολογία 12, 19

X

χαρακτήρας 74, 76, 94

χρόνος – χρόνοι 74-75, 95, 97, 100, 123-124, 130, 149 ~ αόριστος 75-76, 79, 81-84, 90-97, 124-125, 128, 134, 150-151, 177· ~ γνωμικός αόριστος 125· ~ γνωμικός ενεστώτας 125· ~ ενεστώτας 75-85, 87-88, 90-96, 124-128, 133- 134, 177· ~ εξακολουθητικοί 95· ~ εξακολουθητικός μέλλοντας 75-76, 87, 91-94, 124, 126, 134· ~ ιστορικός ενεστώτας 125· ~ μελλοντικοί 126· ~ μονολεκτικοί 77-78· ~ παρακείμενος 75, 80, 83, 85-86, 89, 93, 124-125, 133-134· ~ παρατατικός 75-79, 81, 83, 85, 87-88, 90-92, 94, 124-125, 134· ~ παρελθοντικοί 125, 147, 150· ~ παροντικοί 125· ~ περιφραστικοί 77-78· συνοπτικός μέλλοντας 75-76, 80, 84, 86, 89-

**90, 124, 126, 134· ~ συντελεσμέ-
νος μέλλοντας 75, 80, 82-83, 85-
86, 89, 91, 93, 124, 126, 134·
~ συντελικοί 82-83, 87-88, 91-92·
~ υπερσυντέλικος 75, 80, 82-83,
85-86, 89, 93, 124, 126, 134**

2. Ονόματα

Αναφέρονται μόνο όσα ονόματα βρίσκονται στο κύριο σώμα του κειμένου.

Anderegg J.	180
Αριστοτέλης	126, 174
Austin J.	169
Buffon G.-L.	180
Grice P.	169-170
Κενό P.	179
Riffatere M.	180
Searle J.	169-170

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

**Holton D., Mackridge P.,
Φιλιππάκη-Warburton
Ει., Γραμματική της Ελληνικής
Γλώσσας, Αθήνα, Πατάκης, 2002.**

**Κλαίρης Χρ., Μπαμπινιώτης
Γ., Γραμματική της Νέας
Ελληνικής. Δομολειτουργική -
Επικοινωνιακή, Αθήνα, Ελληνικά
Γράμματα, 2005.**

**Mackridge P., Η Νεοελληνική
Γλώσσα, Αθήνα, Πατάκης, 1987.**

**Mirambel A., Η Νέα Ελληνική
Γλώσσα, Θεσσαλονίκη,
Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών,
1978.**

**Πετρούνιας Ευ., Νεοελληνική
Γραμματική και Συγκριτική
Ανάλυση (Μέρος Α΄ – Θεωρία),
Θεσσαλονίκη, University Studio
Press, 1984.**

**Τζάρτζανος Αχ., Νεοελληνική
Σύνταξις, Αθήνα, ΟΕΔΒ,
Α΄ τόμ. 1946, Β΄ τόμ. 1953.
Ανατύπωση: Θεσσαλονίκη, Αφοί
Κυριακίδη, 1989.**

**Τσοπανάκης Αγ., Νεοελληνική
Γραμματική,
Θεσσαλονίκη – Αθήνα, Αφοί
Κυριακίδη & Εστία, 1994.**

**Τριανταφυλλίδης Μ., Νεοελληνική
Γραμματική, Αθήνα,
ΟΕΣΒ, 1941. Ανατύπωση:
Θεσσαλονίκη, Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης –**

**Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών,
2000.**

**<http://www.greeklanguage.gr>
(διαδικτυακός τόπος του Κέντρου
Ελληνικής Γλώσσας).**

**<http://www.ilsp.gr> (διαδικτυακός
τόπος του Ινστιτούτου
Επεξεργασίας Λόγου).**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΑ – ΚΕΙΜΕΝΟ- ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

2.3. Υφολογία.....	5
α. Η έννοια του ύφους.....	5
β. Το ύφος της νέας ελληνι- κής.....	11
γ. Ύφος και σχήματα λό- γου.....	18
Συνοπτικοί πίνακες.....	24

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Κατάλογος των συχνότερων ανώμαλων ρημάτων.....	26
---	-----------

Ευρετήριο όρων και ονομά- των.....	96
Βιβλιογραφία – Διαδικτυακές διευθύνσεις.....	123

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.